

Libor Martinek

Kopce jsou lysé, sníh hoří : Zhudebněná poezie Bohuslava Reynka

---

Religious and Sacred Poetry : An International Quarterly of Religion, Culture
and Education 2/4, 93-112

2014

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

LIBOR MARTINEK (Opava, Czech Republic)
E-mail: martinek.libor[at]centrum.cz

Kopce jsou lysé, sníh hoří. Zhudebněná poezie Bohuslava Reynka

Poezie jednoho z nejvýznamnějších českých básníků Bohuslava Reynka (31.5.1892 Petrkov – 28. 9. 1971 Petrkov)¹ je zřejmě výrazně hudební, čímž pro tuto studii rozumíme soubor určitých vlastností literárního textu, které můžeme shrnout do tří kategorií. První tvoří všechny projevy z oblasti hláskové instrumentace a prozódie, druhá se omezuje na rovinu tematizace hudby, způsobů prezentace aspektů hudebního díla v literárním díle a prezentace hudby v přirozeném stavu, konečně třetí se týká interpretace forem a hudebních technik v literárním díle². Pod pojmem „hudebnost literárního textu“ rozumíme interpretační strategii, podmíněnou estetickým vědomím badatele.³ Problematika tematizace hudby v literatuře je značně složitá, proto je nutné metodologické pole aspoň rámcově vymezit⁴.

Téma vztahu Reynkovy poezie k hudbě lze rozčlenit do dvou částí. V první bychom mohli hledat hudební motivy v jeho literárních textech; tato problematika se hodí jako téma odborné studie zamýšlené pro některý literárněvědný časopis nebo sborník, proto se jí v našem příspěvku nevěnujeme. Ve druhé rovině se dostáváme do sféry zhudebnění básnickových textů skladatelem. Jde o pojetí vhodnější pro článek zaměřený na širší čtenářskou obec⁵.

---

¹ Není zde prostor na podrobnější pojednání o Reynkově literárním díle, proto se odkazujeme na Wikipedii (http://cs.wikipedia.org/wiki/Bohuslav_Reynek [Access 1.04.2012]), a ani o jeho výtvarném díle, odkazujeme se tedy na příslušné internetové stránky (<http://www.pragueout.cz/umeni/articles/bohuslav-reynek> [Access 1.04.2012]); tam jsou i četné odkazy na další sekundární literaturu.

² Vide: Andrzej Hejmej, *Muzyczność dzieła literackiego*, 2. vyd., Wrocław, Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, 2002, s. 52.

³ *Ibidem*, s. 44.

⁴ K tomu srov. např. soubor polských poválečných studií na dané téma v antologii *Muzyka w literaturze*, red. Andrzej Hejmej, Kraków, Universitas, 2002. Z českých prací např. studii Milana Kašpárka a Libora Martinka *Hudba – slovo jako kooperující semióza na příkladu písňového textu, Aluze*, 1998, č. 1, s. 65-68.

⁵ Tento text vznikl na základě přednášky pro veřejnost v Kavárně U notáře v Havlíčkově Brodě dne 31.5.2012, kam byl autor pozván Krajskou knihovnou Vysočiny v Havlíčkově Brodě.

Iva Bittová, Jim Čert, Pavel Fajt a Pluto, HUKL, Kopir Rozsywal Bestar, Ondřej Metyš, Michal Nejtek, Noi, Jiří Schneider a Ejhle, Lukáš Sommer, Ondřej Škoch, Transitus Irregularis, Utlučtumůru, Vladimír Václavek, Karel Vepřek... To jsou hudební interpreti a skupiny, o nichž s jistotou víme, že zhudebnili básně Bohuslava Reynka. Kromě toho Lukáš Sommer i Ondřej Škoch zhudebnili básně Reynkovy manželky, básnířky Susanne Renaud (Škoch pracoval s texty v překladu Alice Škochové). Zdá se, aniž disponujeme nějakou přesnou statistikou, že Reynek patří spolu s Václavem Hrabětem, Josefem Kainarem a Janem Skácelem k nejzhudebněvanějším českým básníkům.

Poezie Bohuslava Reynka inspirovala ke zhudebnění kytaristu a zpěváka hudebního souboru Ejhle Jiřího Schneidera již na přelomu 70. a 80. let minulého století. Skupina Ejhle je legendou křesťansky orientované folku, působí již od roku 1982 zejména v prostředí Českobratrské církve evangelické. V roce 1986 skupina zaniká odchodem Jiřího Schneidera do Ostravy. Repertoár v té době tvořily převážně zhudebněné básně Bohuslava Reynka a černošské spirituály. Kolem roku 2000 se soubor opět dává dohromady a příležitostně vystupuje (např. na festivalech v Ondřejově a Jimramově) ve složení Pavel Kočnar (kytara, kontrabas, zpěv), Jaromír Plíšek (kytara, housle, zpěv), Jiří Schneider (kytara, klavír, zpěv) a Irena Škeříková (zpěv). V roce 2011 vydává Ejhle album *Odlet vlaštovek*. Výběr z Reynkových básní zhudebněných Jiřím Schneiderem ze sbírky *Odlet vlaštovek* předtím představili již při příležitosti souborné výstavy Reynkových grafických a básnických prací v Letohrádku Hvězda v říjnu 2002.

Rozhovor s Jiřím Schneiderem spolu s hudebními ukázkami přinesl pořad ČRo 3 – Vltava *Prameny a proudy* v režii Karla Vepřeka (4.3.2012 v 16:00 hod.). Na Vepřekovu otázku, kdy se jako leader skupiny Ejhle seznámil s poezií Bohuslava Reynka, Jiří Schneider odpověděl:

„Dostalo se mi do rukou pár útlých listů samizdatu. To bylo ještě koncem sedmdesátých let. Šlo o přepis sbírky *Odlet vlaštovek* a bylo to pro mě zjevení. Něco takového jsem prostě neznal, nevěděl jsem vůbec, kdo Bohuslav Reynek je, ale zaujala mě naprosto nenapodobitelná ražba veršů, takže jsem si to hned odložil a vlastně velmi brzo – protože jsem byl tehdy ve fázi různých skladatelských pokusů – jsem po tom skočil.

[...]

V té době, kdy jsem Reynka objevil, jsem hledal texty, které by měly hloubku, nechci říct, že to musely být texty prvoplánově duchovní, ale hledal jsem něco, co je formálně krásné, co má krásný jazyk a zároveň to v sobě má hloubku, sdělení. A když jsem tohle dostal do ruky, ten jazyk, z kterého je slyšet rytmus, neřekl bych, že ten jazyk je melodický, on je hodně rytmický, tak mě to fascinovalo.

[...]“⁶.

---

⁶ *Odlet vlaštovek* Rozhovor s Jiřím Schneiderem: pořad ČRo 3 – Vltava *Prameny a proudy* v režii Karla Vepřeka (4.3.2012 v 16:00 hod.). http://www.rozhlas.cz/nabozenstvi/prameny_proudy/_zprava/odlet-vlastovek-1026584 [Access: 4.3.2012]

Iva Bittová (*1958) se poprvé věnovala zhudebňování Reynkovy poezie ve své čtrnáctiminutové *Vánoční improvizaci*, v níž použila Reynkovy a také Hlaváčkovy texty. O setkání s poezií Bohuslava Reynka se vyjádřila takto:

„K veršům Bohuslava Reynka jsem přišla naprosto náhodně, asi před patnácti lety. Zcela mne vtáhla jeho hloubka v poezii i výtvarné tvorbě. Byl to a stále pro mne je jeden z nejcitlivějších a do hloubky duše nejvíce vnímavých umělců v české zemi. Každý verš otvírá neuvěřitelně silné obrazy, je to jakási malba slovem, inspijující nejen k hlubokým myšlenkám, ale také k hudbě. Rytmus ve verších je dost výrazný, jiný a inspijující k novému frázování v melodii. Pracuji velmi emotivně a můj instinkt bez dlouhého přemýšlení vcelku správně reaguje. Tím chci říct, že nedělám žádné větší teoretické rozborů. Co si nejvíce uvědomuji, je vzájemné splynutí s jeho duchovním životem.“⁷

Reynkovy básně *Adventní (Vánoce 1970)* a *Viola* zařadila Bittová na eponymní hudební album z roku 1991, které pak vyšlo znovu pod názvem *Divná slečinka* (1996), a poté uvedla píseň *Blázen* na následující sólové nahrávce *Ne, nehledej* (1994), na níž spolupracovala s bubeníkem Pavlem Fajtem.

Iva Bittová působila také jako zpěvačka v brněnské alternativní skupině Dunaj. První fází působení Dunaje bylo v osmdesátých letech minulého století sdružení Kolektiv s proměnlivým hráčským obsazením, které vzniklo na základě dua Iva Bittová (housle, zpěv) a Pavel Fajt (bicí). První nahrávka byla vydána v roce 1989 u společnosti Panton ještě na vinylové desce. Kolektiv byl pro tuto příležitost přejmenován na zvučnější Dunaj jakožto krátkodobý projekt za účelem natočení desky a jejího provedení na několika koncertních turné. Vystoupení měla především pro neobvyklost hudebního výrazu velký úspěch. Bittová rok poté od Dunaje odešla, neboť se chtěla věnovat převážně sólovému vystupování⁸.

V roce 1995 došlo v rozšířeném složení (po dobu trvání tohoto projektu se k Dunaji přidali bývalí členové Iva Bittová a Pavel Fajt) pod názvem *Pustit musíš* k opětovnému nahrání debutu, který byl doplněn novějšími písněmi, a následovalo i několik koncertních vystoupení; v některých kompozicích střídal za bicími Pavla Fajta stylově odlišný, nicméně technicky rovněž brilantní bubeník Pavel Koudelka⁹. Na tomto albu se rovněž objevuje zhudebněná Reynkova báseň *Pavouk*.

Skupina Pluto byla jedním z mnoha počínů bubeníka Pavla Fajta. Svou alternativně či avantgardně rockovou podobou navazuje na úspěšnou éru Dunaje. Pluto vzniklo v roce 1995, činnost ukončilo o pět let později v roce 2000. Za dobu své existence vydala čtveřice Pluto dvě pozoruhodná alba (*Pavel Fajt a Pluto; Indies*, 1996; *Tři; Indies*, 1998). V tvorbě skupiny je patrný Fajtův výrazný hudební

⁷ Z e-mailové korespondence Ivy Bittové s Liborem Martinkem, 22. 5. 2012.

⁸ http://www.ceskyhudebnislovník.cz/slovník/index.php?option=com_indictionary&action=record_detail&id=1001709 [Access: 1.04.2012].

⁹ *Ibidem*.

vliv, jenž se projevuje hlavně v rytmické stavbě písní. Zpěv Vladimíra Bartoše byl přes značnou autenticitu nicméně poplatný (ať již vědomě či nikoli) svéráznému projevu zpěváka Dunaje Jiřího Kolšovského. Pluto zhudebnilo tři básně Bohuslava Reynka *Větr v mracích*, *Země pokladů* a *Masopust*.

Ve skupině Dunaj působil také Vladimír Václavek, jenž se po rozpadu skupiny v roce 1998 věnoval sólové dráze a působení v různorodých hudebních projektech (trio Domáci lékař, skupina Čikori, česko-francouzsko-japonská world-music skupina Rale, česko-německé expresivně-rockové uskupení Klar, spolupráce s Ivou Bittovou, s výtvarníkem a zpěvákem Vladimírem Kokoliou v triu E, nejnověji hraje Václavek v hudební formaci V. R. M.). Na svém debutovém albu *Jsem hlína, jsem strom, jsem stroj* (1994) představil písně s vlastními texty za doprovodu akustické kytary, přičemž v reedici nahrávky se navíc objevila píseň na Reynkův text *Opuštění*. Na dalším Václavkově sólovém albu *Písně nepísané* (2003) se nachází dvě zhudebněné básně Bohuslava Reynka *Blázen* a *Odlet vlaštovek*. Václavkův minimalistický hudební projev navozuje pocit odříkávání mantry nebo tiché modlitby. Přes rozmanitost vlastních kytarových nápadů, přizval Václavek k nahrávce Petera Bindera na elektrickou kytaru, kontrabasistu Jaromíra Honzáka, saxofonistu Marcela Bártu, akordeonistu Jiřího Slavičinského a violistku Martinu Himerovou. Všechny tyto nástroje za přispění samplů Luboše Malinovského tvoří zajímavou mozaiku překračující klasický písničkářský styl, jenž vytváří pocit poslechu „písně nepísané“, jenž proklamuje název alba.

Ke zhudebňování básní petrkovského samotáře se Vladimír Václavek vyjádřil takto:

„Básně Bohuslava Reynka jsem rád zhudebňoval, protože jsou krásné a jejich jazyk po melodii přímo volá. Jejich rytmus, rýmy vytváří krásné obrazy, ve kterých hudba už zní, je v nich latentně obsažená, hezky to plyne a pohupuje se, člověk se tím může nechat nést. Šlo mi vždy o to vyvolat ducha básně, nechat se jím oslovit a to mi přineslo i hudbu. Pro mě poezie nese obrazy i hudbu a ještě více. Pokus o zhudebnění vlastně celou zkušenost činí kompletnější, protože lidský hlas zazní v melodii, kterou takový zážitek nabídne.“¹⁰

V roce 1997 se Václavek společně s Ivou Bittovou, trumpetistou Františkem Kučerou a kontrabasistou Jaromírem Honzákem (poslední dva jmenovaní působí na české jazzové scéně) podílel na vzniku dvojalba *Bilé inferno*, které přineslo osobité uchopení postupů a vyjadřovacích prostředků minimalismu, alternativy, jazzu, world music, folkloru i moderní vážné hudby. Na nahrávce se dále objevili americký violoncellista Tom Cora, klavíristka a zpěvačka Ida Kellarová

---

¹⁰ Z elektronické e-mailové korespondence Vladimíra Václavka s Liborem Martinkem; 23. 5. 2012.

za doprovodu dívčího sboru Lelky¹¹. Z Reynkových textů zde byly zhudebněny *Sírka v louži*, *Starý mlýn*, *Kdoule*, *Moucha* a *Vzpomínka*. Oba vokály Václavka a Bittové přitom vytvářejí působivý kontrast. Jiří „moravský“ Brabec k tomu uvádí:

„Nevzrušivě je totiž traktován zpravidla silný imaginativní text (ať už Václavkův nebo vypůjčený z pokladnice básní našich významných meditativních básníků) a to za doprovodu provzdušněné muziky s chytými kytarovými ostináty, někdy dynamicky monotónní a tím pádem sugerující náladu až mantricky, někdy naopak vystavěné silně dramaticky. Přitom nálada hudby nijak nekopíruje náladu textu, naopak mezi nimi občas vzniká výrazné napětí, které posluchače vtahuje do hry s emocionální mnohovýznamovostí sděleného. Téhož účinku dosahuje i Iva Bittová [...], ale jinými prostředky. Její výraz je naopak velmi expresivní, často bych dokonce prohlásil, že jednoznačně erotický, to, že řečené není vše, ale že se za tím otevírá další prostor pro nesděl(e)né, evokuje častým přechodem ze zpěvu textu do scatu a nahrazením klasických tónů na housle zvuky na pokraji hudby, případně přímou použitím dalších nerastrových druhů zvuku (např. ve skladbě *Kdoule* kníká na dětské hračky).“¹².

K inspiraci poezií Bohuslava Reynka a k nahrávce *Bílého inferna* se Iva Bittová vyjádřila:

„Při práci na albu *Bílé Inferno* s Vladimírem Václavkem jsem sáhla po Reynkovi, prošla jeho sbírky a snažila se s respektem a citlivě zhudebnit jeho slova. Vždy jsem si uvědomovala, že se tak trochu obávám, aby mé melodie neodvedly tu silnou myšlenku veršů jinam, příliš daleko. Byla to krásná práce. Zažila jsem vlastně celou periodu asi pěti let v kontaktu s Reynkovou tvorbou. Podařilo se mi navštívit Petrkov a jeho dva syny, se kterými jsem se sblížila a průběžně je navštěvuji dodnes. Měla jsem touhu poznat pana Reynka a nahlédnout do jeho duše. Přes hudbu a seznámení se s jeho uměleckým dílem se mi to nakonec podařilo... K jeho sbírkám se stále vracím a do svého amerického domova jsem si odvezla jeden z jeho obrázků.“¹³.

Reynek byl výraznou inspirací pro křesťansky zaměřené folkové skupiny a interprety. Bohužel kromě jednoho rozhlasového pořadu a pak nekrologu v radiu Proglas mi není známo nic bližšího o písničkáři Ondřeji Metyšovi, jenž zemřel 26. března 2010 v Jaroslavicích u Zlína. V roce 1996 vydal na audiokazetě své jediné album *Mys Dobré naděje*, silnou osobní výpověď s texty prodchnutými vírou a nadějí, na níž se údajně nachází zhudebněná báseň Bohuslava Reynka *Blázen*. V jeho koncertním repertoáru se nacházely i studiově nenahrané písně *Radost* a *Sírka* na Reynkovy texty.

Písničkář Karel Vepřek po určitou dobu působil i v kapele Pozdravpánbů zpívajícího faráře Sváti Karáska. Vydal řadu nahrávek, ať již na audiokazetách (*Sestřičko, nezavírej vrátka*, *Blázen jsem ve své vsi*, *Píseň sen*) nebo na CD (*Nebe*

¹¹

http://www.ceskyhudebnislovník.cz/slovník/index.php?option=com_mdictionary&action=record_print&tmpl=component&id=1001613 [Access 1.04.2012].

¹² <http://magazlin.zln.cz/5/madeska5.htm> [Access 1.04.2012].

¹³ Z e-mailové korespondence Ivy Bittové s Liborem Martinkem; 22. 5. 2012.

dokořán, Artinodhás, Želví sny, Najdem den). Věpřek se svými texty i zhudebněnými básněmi Bohuslava Reynka, Pavla Kolmačky a dalších spirituálních básníků dotýká základních témat života a víry, ale činí tak bez upadnutí do banalit. Klade důraz víc na sdělení než na zpěv, vystačí si s malým tónovým rozsahem a s jakoby monotónním repetičním doprovodem, soustřeďuje se na zvukomalebnot textů. Hudba, která staví na proplétající se akustické kytare s elektrickou kytarou, akordeonem a flétnou, má blízko k folkovému minimalismu známému z podání Oldřicha Janoty a Vladimíra Václavka¹⁴.

Karel Věpřek zařadil na své dosud vydané hudební nahrávky vždy některý Reynkův text. U příležitosti vydání alba *Artinodhás* (Indies, 2004), jehož titul je třeba číst pozpátku – „Sáh do nitra“, v rozhovoru pro Radio Proglas na otázku Milana Tesaře jak se k Reynkově poezii dostal, odpověděl:

„Bohuslava Reynka znám zhruba pětadvacet let. První jeho báseň, se kterou jsem se potkal, byla Hakeldama. Jim Čert ji zpíval ve své zkrácené verzi s harmonikou. Tu píseň jsem poprvé slyšel někdy v roce 1980 v jedné pražské hospodě a bylo to pro mne úplně zjevení a ohromně silný text. Nic jsem o něm nevěděl a až po čase jsem zjistil, kdo to vlastně Bohuslav Reynek je. Potom se mi do rukou dostal strojepis jeho nevydané sbírky *Odlet vlaštovek* a tři básně z pozůstatosti. A jedna z těch básní, *Blázen*, mě natolik uchvátila, že jsem si ji hned začal zpívat.

[...].

Ta poezie je rýmovaná, takže se dobře zpívá, a je o těch nejnitemějších věcech člověka, popisovaných velice zvukomalebnotým jazykem. Myslím, že to je pro zhudebňování ideální.“¹⁵

Také folkově alternativní, částečně akusticky jazz-rocková skupina Noi (název znamená v italštině „my“) na jedné ze svých demonahrávek měla Reynkovu báseň *Husa v mlze*. Bohužel na CD *Paranoia o metanoia / Ai confini della selva oscura*, které vzniklo sestavením dvou demonahrávek, dnes prakticky nedostupných, se nevyskytuje. Ani na eponymním albu *Noi* vydaném v r. 2005 u společnosti Indies se zmíněná píseň neobjevuje.

V pražském alternativně-punkovém sdružení Kopir Rozsywal Bestar na přelomu tisíciletí hráli muzikanti z kapely Psi vojáci – Jiří Jelínek (altsaxofon) a David Skála (bicí). Složení kapely doplňoval Ladislav Soukup na kontrabas a celku dominoval křehký hlas Kristýny Lhotákové spolu s jejím „radúzovským“ akordeonem. Po téměř deseti letech se skupina vrátila na hudební scénu ve složení Kristýna Lhotáková (akordeon, zpěv), Ladislav Soukup (kontrabas) a David Skála (bicí). Skupina vydala eponymní hudební album u Indies v roce 1999, kde si můžeme poslechnout zhudebněné Reynkovy básně *Žáby* a *Zimní krajina*, a kromě toho lze píseň *Žáby* najít například na hudebním serveru Bandzone.

¹⁴ <http://hudba.proglas.cz/detail-clanku/karel-veprek-najdem-den-recenze.html> [Access: 1.04.2012].

¹⁵ Rozhovor Milana Tesaře s Karem Věpřekem, pořad pro Radio Proglas. Karel Kryl říkal, že Bible se nečt <http://www.casopisfolk.cz/rozhovory/rozhovor-veprek.htm> [Access: 1.04.2012].

Poměrně málo známé je hudební uskupení s bizarním názvem Utlučtumůru. O skupině je k dispozici minimum informací. Utlučtumůru patně existovala v letech 1993–1999, stylově zřejmě vycházela z okruhu spřízněných kapel Brumero-rova Prouza, Masomlejn a Zuby nehty. Asi nejznámějším členem Utlučtumůru byl autor divadelních her a režisér Michal Lang, v kapele dále zpívala herečka a pedagožka Veronika Pospíšilová (známá ze spolupráce se skupinou C+K Vocal), dalšími členy byli Jiří Popel (kytara, zpěv) a Petr Kulísek (baskytara, harmonika, zpěv). V repertoáru Utlučtumůru se kolem roku 1999 objevily dvě skladby na texty Bohuslava Reynka – *Kopce jsou lysé, snih hoří* a *Blázen jsem ve své vsi*. Kromě alternativní rockové scény a neortodoxního punku najdeme snahu o zhudebnění Reynkových textů také v oblasti českého undergroundu.

Na regulérním hudebním albu *Světlou vsťíc* (1992) undergroundového harmonikáře Jima Čerta se nachází zhudebněná Reynkova báseň *Hakeldama*. Jim Čert, vlastním jménem František Horáček (*1956), je skladatel a zpěvák doprovázející se na akordeon. V repertoáru má vlastní balady, které vycházejí z východoslovanského folkloru, často sahá také po textech významných literátů – Bohuslava Reynka, Ludka Markse, Andreje Stankoviče, Eduarda Štorcha a překladech J. R. R. Tolkiena, kromě toho hraje zlidovělé hospodské odrhovačky, parodické písně atd. V harmonickém plánu jeho písní se objevují citace barokní hudby, avšak v *Hakeldamě* slyšíme postupy typické pro arabskou hudbu Blízkého Východu.

Je pozoruhodné, že Reynek fascinuje také muzikanty mnohem mladší generace, než jakou reprezentuje Vladimír Václavek, Jim Čert, Karel Vepřek nebo Jiří Schneider.

V roce 2002 natočil Ondřej Škoch (*1979), kytarista, hudební skladatel a producent, baskytarista skupiny Chinaski, hudební album *Nitky*, na kterém bylo devět zhudebněných básní Bohuslava Reynka a Suzanne Renaud v překladu a přebásnění Alice Škochové. Písně nahrála v tehdejšímu studiu Manon record šestičlenná skupina hudebníků (Ondřej Škoch – autor hudby, kytara, zpěv; Mařenka Tichá – violoncello; Petr Tichý – kontrabas; Vít Nermut – housle; Štěpán Škoch – soprán a tenor saxofon, příčná flétna; Jan Linhart – zobcová flétna, perkuse). *Nitky* se dočkaly i několika živých vystoupení.

O hudebně-poetickém projektu *Nitky* Ondřej Škoch prohlásil:

„Jako kluk jsem jezdil s rodiči do Petrkova k Jiřímu a Danielovi Reynkovým, synům Bohuslava Reynka a Suzanne Renaud. V malé kuchyni u kamen byla vždycky velká legrace, protože všude kolem byla spousta koček, každá z nich měla své jméno a všechny mluvily. Některé dokonce sprostě, a to mě tenkrát zajímalo víc než básničky. K těm jsem se dostal až později díky mámě, pro kterou byl Petrkov a zvláště Bohuslav Reynek důležitou kapitolou v jejím životě.“¹⁶

---

¹⁶ <http://www.nitky.cz/?pg=5> [Access: 1.04.2012].

Škochova manželka Alice (rozená Hessová) ke svým překladům Susanne Renaud, podotýká:

„Básně Suzanne Renaud jsem si četla nejdříve vždy současně s překlady Bohuslava Reynka. Lákala mě možnost pokusit se o jiný, víc »ženský« překlad, zvláště když jsem se pak dozvěděla podrobnosti o jejím osudu, který nebyl nejlépe. Její básničky jsou o těch nejjednodušších věcech, o sušení hub, pohledu do zrcadla nebo o tom, jak se stmívá, a přitom je z nich cítit zvláštní smutek, možná nad tím, že by na chvíli chtěla být někde jinde, a ono to nejde.“¹⁷

Na CD *Nitky* se objevily skladby *Motýli* (*Podzimní motýli*; Bohuslav Reynek), *Nitky* (Susanne Renaud; překlad Alice Škochová), *Dveře* (*Sivé dveře*; S. Renaud; překlad A. Škochová), *Listí* (*Úsvit v listopadu*; B. Reynek), *Hvězda* (*Věčernice*; B. Reynek), *Září* (B. Reynek), *Milha* (*Snění*; S. Renaud; překlad A. Škochová), *Letící andělé váhaví* (S. Renaud; překlad A. Škochová), *Bože můj, ochraňuj...* (S. Renaud; překlad A. Škochová).

Šest let pak vznikaly nové překlady básní Suzanne Renaud, které se staly základem pro druhé hudební album Ondřeje Škocho *První sníh* (2011). K nahrávce byli přizváni přední jazzoví hudebníci Jan Linhart (bicí), Petr Tichý (kontrabas), David Lanštof (bicí a perkuse). Nahrávka vznikla v letech 2010 – 2011 ve studiu All Senses hráče na dechové nástroje a bratra autora projektu Štěpána Škocho. Produkce alba se ujal skladatel divadelní hudby Darek Král, který zároveň nahrál klavír a klávesy. Speciálními hosty na albu *První sníh* jsou zpěvačky Tereza Hálová a Radka Kysilková. Různorodost zaměření hudebníků, zapojených do projektu, se promítla ve výsledném vyznění nahrávky. Propojují se zde různé styly – od intimních poloh blízkých šansonu přes široké spektrum etnických zvuků staré Indie až po electro-jazz¹⁸.

Na CD se vyskytují tyto skladby na texty Susanne Renaud v překladu Alice Škochové: *Pastýřko, prší*, *Osud je šťastlivý*, *Klekání*, *Mezi psem a vlkem*, *Užovka*, *Egyptské oko*, *Mýší píseň*, *Pokoj je prostorný*, *První sníh*. (Tímto sdělením se náš článek ovšem poněkud rozšiřuje i na téma zhudebněných básní Suzanne Renaud.)

Skupina HUKL vznikla v roce 2005 jako duo Petr Hudec (kytara) – Karel Kloupar (elektrofonická kytara); složením prvních dvou písmen příjmení těchto muzikantů dostaneme název kapely, ale také jde o přesmyčku slova hluk, přičemž ji můžeme číst i jako zkratku „Hudební umění k lidem“. Ke společnému hraní s duem přijali pozvání houslista Petr Číhal a Ondřej Maňák (baskytara, kontrabas). Rozdílná hudební zkušenost muzikantů (folk, rock, folklor a jazz) vytvořila dobré podmínky pro vznik nápadité hudby jednak s vlastními texty (převážně od Petra

¹⁷ <http://www.nitky.cz/?pg=5> [Access: 1.04.2012].

¹⁸ <http://hudba.proglas.cz/detail-clanku/alice-a-ondrej-skochovi-prvni-snih-recenze-cd.html> [Access: 1.04.2012].

Hudce), jednak od Bohuslava Reynka. Témata písni HUKLu jsou aktuální i nadčasová, existenciální i humorná.

Zhudebněné básně Bohuslava Reynka skupina sestavila do celku s názvem *Reynkarnace*. S *Reynkarnací* skupina vystoupila živě na Radiu Proglas, zaujala Mirka Kovářika, který ji prezentoval posluchačům svých pořadů, a v neposlední řadě oslovila mnoho návštěvníků koncertů. HUKL nahrál v roce 2007 stejnojmenné CD v brněnském studiu Pi-vox.

Petr Hudec o Reynkovi a projektu *Reynkarnace* uvedl:

„Na poezii tohoto básníka mě upozomily moje hudební vzory Vladimír Václavěk a Iva Bitová svým albem *Bílé inferno*. Sehnal jsem si jeho básnické sbírky a začel se do nich v říjnovém a listopadovém období. Měl jsem při četbě pocit souznění, básně mi mluvily z duše.

[...]

Básně jsou plné básníkovy úzkosti. Ta je však pouze východiskem. Jako stěžejní motiv vidím v jeho verších motiv naděje, kterou hledá, upíná se k ní. Je to podobné jako se světlem a tmou. Temnota je největším nepřítelem světla a přece je příčinou, že se světlo stává patrnějším.

[...]

Z básní plných bolesti, smutku a úzkosti prosvítá naděje patrnější tím víc, čím se dlouží stíny a štěstí získává novou kvalitu, podobně jako keramická nádoba pálená žářem v peci. Právě naděje a vykoupené štěstí dává podle mě básním smysl a krásu. Vždyt: »krása je vidět jedno v druhém«.

[...]

Při vši empatické snaze jsme si vědomi jednoho paradoxu: Reynkovy básně jsou plné ticha, z ticha se zrodily a v tichu si je patrně čtenář přečte. My se je snažíme interpretovat nahlas. Máme k tomu odvahu, protože věříme, že naše hudba není opakem ticha, ačkoliv HUKL je přesnyčkou slova hluk. Doufáme, že pomůžeme mnoha lidem najít si k Reynkovi osobní cestu a že budou Reynkovy básně znít i v jejich duších melodií, kterou jim dají oni sami.¹⁹

HUKL se rozhodl realizovat rovněž celé tematické hudební album s neskromným cílem posloužit Reynkově poezii podobně jako Jiří Pavlica svým CD *O Shnovratu* poezii Skácelově. HUKLové oděli nápěvy nejčastěji do folkového nebo spíše folkrockového aranžmá. Občas se ozve názvuk moderního pojetí folkloru, jak jej známe třeba od Cimbal Classicu (píseň *Straka na zahradě*). Místy přesáhnou téměř až k poučenějšímu popu (píseň *Štěstí*). Recenzent Petr Vlašák v písni *Advent 1970* díky rolničkám použitým v nahrávce slyší téměř až hudební podkres nějaké vánoční televizní pohádky. HUKL se však nespokojil s napsáním několika melodií na Reynkovy verše. Uspořádal z básníkových děl koncepční pásmo, které uvedl vlastním textem *Míjení* (podobně jako Karel Plíhal uvedl své kainarovské album *Nebe počká* vlastní písni) a zakončil koláží z těch Reynkových básní, na které by se jinak na ploše alba nedostalo²⁰.

Přestože Petr Hudec tvrdí, že Reynkovy básně plné ticha se snaží interpretovat nahlas, práce s dynamikou nebyla na albu tím nejdůležitějším. Spíše bychom

¹⁹ <http://www.hukl.cz/main.php?page=reynkamace> [Access: 1.04.2012].

²⁰ *Ibidem*.

mohli hovořit o jisté „pomalosti“ Reynkových básní (u témat jako samota, sychravý podzim nebo osamělé tyčky v plotě se to přímo nabízí) a o svižném zpracování některých z nich. Paradoxně však právě rychlejší skladby vynívají přesvědčivěji a originálněji, jak se domnívá na webových stránkách Radia Proglas Milan Tesař. Nejdou totiž proti duchu Reynkových textů, pouze v nich podtrhávají některé – na první pohled možná nepostřehnutelné – momenty. Obecně lze říci, že díky nápaditým aranžím album nenudí a že se vyvíjí nejen od skladby ke skladbě ale i v průběhu jednotlivých písní²¹.

Recenzentka Kateřina Červenková na Musicserveru však *Reynkarnaci* vytýká, že se písničkářské duo Petr Hudec a Karel Kloupar příliš ostýchavě chopilo zhudebnění jednadvaceti básní Bohuslava Reynka. A právě ona ostýchavost má na svědomí unylost nahrávky, kdy se hudebníkům bohužel nepodařilo dostatečně vyjádřit jednotlivé emoce. Reynkova poezie je vesměs lyrická a výrazně spirituální, jazykově barevná a plná jinotajů i jímavých obrazů, má posmutnělou náladu a je prodchnuta smířlivostí. Kapela HUKL interpretuje Reynkovy básně možná až příliš něžně a sentimentálně. Její škála emocí je bohužel omezená, nedokáže rozehrát různé nálady. Při hloubavějším poslechu vytane na povrch nesoulad mezi obsahem a hudební formou básní, které jsou často ochuzeny o zdramatizování. Jednotlivé básně by si zasloužily samostatnou pozornost a podtrhnutí své jedinečnosti, místo toho se celá nahrávka nese pouze v romantických až snových melodiích a působí tak značně jednolitě. Všudypřítomná melancholie nahrávky se sladkobolným nádechem nedovolí posluchači proniknout do jádra veršů, zapojit vlastní fantazii, ubíjí veškerou imaginaci. Strhává na sebe pozornost našich smyslů a táhne nás po proudu svých uhlazených, líbezných melodií.

„Jemný folk je občas decentně obohacen o prvky jiných žánrů, nic víc než příjemně nenáročný poslech však kapela nevykouzila. Reynkarnace se zkrátka zúčastnili výteční, jen až příliš bojácní muzikanti“²² –

uzavírá svůj dojem z poslechu nahrávky Kateřina Červenková.

Zní to téměř neuvěřitelně, ale petrkovský rodák Reynek inspiroval svou poezií nejen představitele rozličných žánrů populární hudby, ale i mladého kytaristu a skladatele vážné hudby Lukáše Sommera (*1984), jenž v letech 2007-2009 zkomponoval kantátu na texty Bohuslava Reynka pro hlas, sbor a orchestr *Ostrny v závoji*. Premiéru měla 16. 3. 2009 ve Dvořákově síni Rudolfiny v provedení Symfonického orchestru Českého rozhlasu, Kühnova smíšeného sboru, Filipa Sychry (recitace), Michala Hanuše (varhany) pod taktovkou dirigenta Jiřího Maláta. Jednotlivé věty kantáty *Sen, Mžení v prosinci, Zima a vítr, Říjen, Blázen* nesou

²¹ <http://hudba.proglas.cz/detail-clanku/hukl-reynkarnace-recenze-cd.html> [Access: 1.04.2012].

²² <http://musicserver.cz/clanek/20371/HUKL-Reynkarnace> [Access: 1.04.2012].

názvy Reynkových básní a básní v próze. Na serveru You Tube lze nalézt krátkou ukázkou z této kantáty, v níž však zazněly jenom hudební nástroje, nikoli hlas a sbor²³.

Lukáš Sommer zkomponoval i několik dalších skladeb v různých klasických formách, kdy se inspiroval básnickým dílem Reynkovy manželky Suzanne Renaud (*Pět písní na slova Suzanne Renaud pro soprán a klavír*, 1997), ale také poezii Williama Shakespeara, Jaroslava Seiferta, Jany Štroblové nebo Víta Slívy.

Podrobnou recenzi věnoval kantátě *Ostry v závoji* Hanuš Bartoň na serveru A tempo revue (24. 4. 2009), kterou zde není třeba celou reprodukovat. Bartoň se poněkud polemicky staví zejména ke vztahu hudební a textové složky skladby:

„Hudba ne vždy s velmi subjektivním laděním Reynkovy poezie koresponduje. Akcentuje, s výjimkou poslední části, polohu »přírodně lyrickou«, zatímco text sám tyto prostředky spíše využívá k vyjádření mnohem subjektivnějších poloh. Na několika místech se mi hudba proto jeví – přes jiné své nesporné kvality – poněkud ilustrativní. V páté části pro mě není dostatečně čitelná symbolika, která jako nový prvek vstupuje do dosavadního dění. To se týká zejména použití mešního textu a slohové jednoznačnosti této sborové partie komponované v renesančním stylu. Dále se to týká při zběžném poslechu téměř skryté modifikované citace fragmentu známého husitského chorálu (zde si nejsem jist, jestli nejde spíše o náhodnou podobnost). Nejmarkantnějším příkladem zvukomalebné charakterizace, která mi nepřipadá adekvátní obsahové poloze textu, je pro mě rytmické ostinato v poslední části skladby, použité jako nosný prvek hudebního výkladu jedné z klíčových myšlenek vybrané Reynkovy poezie.“²⁴

Hanuš Bartoň považuje Sommerovu kantátu *Ostry v závoji* za dílo výrazné a celkově zdařilé. Je dokladem autorova originálního talentu, tvůrčí odvahy a zvládnuté kompoziční techniky ve všech stylových okruzích představených ve skladbě. Podle Bartoňova názoru její ne zcela jednoznačná přesvědčivost je důsledkem toho, že konceptuální a obsahové ambice jsou příliš vysoké.

Jiným skladatelem vážné hudby, pohybujícím se zároveň v oblasti jazzu a rocku, jenž se inspiroval Reynkovou poezií, je Michal Nejtek (*1977). Píše symfonickou i komorní hudbu, věnuje se scénickým projektům, obdržel objednávky na nové kompozice od Warsaw Autumn Friends Foundation (*Distress Sonata*, provedena Orchestrem nové hudby Katovice na Varšavském podzimu 2002) a od festivalů Donaueschinger Musiktage (2002) a Klangspuren (2006). V roce 2003 si u něj pro svůj pražský koncert objednal skladbu holandský soubor DE VOLHARDING Aranžérsky a skladatelsky spolupracuje se skupinou The Plastic People Of The Universe a s Agon Orchestra. Hraje na klavír a klávesové nástroje v souborech Agon, Face of The Bass a David Koller Band, věnuje se i hudbě pro divadlo (spolupráce Arnoštem Goldflamem, Jiřím Ormestem, Janou

---

²³ Na CD kantáta dosud nevyšla, ale ji má k dispozici ve formátu MP3 díky laskavosti skladatele.

²⁴ http://www.atemporevue.cz/?go=recenze&det=090424-recenze_pp09-sommer&show=1 [Access: 1.04.2012].

Svobodovou a dalšími). Na VOŠ Jaroslava Ježka vyučuje dějiny jazzu. V roce 1998 měla premiéru jeho skladba *Procitání* (Pět písní na verše Bohuslava Reynka pro soprán a komorní soubor)²⁵.

Michal Nejtěk na dotaz, jak se dostal k poezii Bohuslava Reynka, odpověděl:

„Reynkovu poezii jsem zaregistroval poprvé asi u Bittové, nejvíc mě na ní fascinovala oprostěnost a zároveň skvělá a přesná rytmičnost – pro hudbu ideální. Při zhudebnění nekladla žádné obtíže, jen jsem si musel pohlídat, abych nějakou nabubřelou hudební traktací tyto geniálně jednoduché verše nezkalil.“²⁶

Fúzi mezi vážnou, konkrétně barokní hudbou a populární, konkrétně jazzovou hudbou představuje neobvyklé seskupení *Transitus Irregularis*. Pro jazz netypické cembalo, barokní inspirace a poezie Bohuslava Reynka jsou hlavními komponenty alba z roku 2011 *Pod prahem svítá, Zhudebněné básně Bohuslava Reynka*. CD je součástí stejnojmenné sbírky petrkovského básníka a grafika. Ambiciózní projekt inicioval Petr Novotný, majitel havlíčkovobrodského nakladatelství Petrkov, které se na vydávání Reynkova díla specializuje. Výsledkem spolupráce knižního nakladatele a skupiny je kniha čítající na čtyřicet Reynkových básní, z nichž patnáct zhudebnil kytarista a skladatel ansámblu *Transitus Irregularis* Miroslav Nosek.

Soubor *Transitus Irregularis* (název v hudebním názvosloví znamená nepravdělný průchod v harmonii) působí od roku 2009, kdy jeho vznik podnítl cembalista Filip Dvořák, pohybující se především v oblasti vážné hudby, aby získal více zkušeností s jazzem. Vznikl tak soubor, který svým složením a žánrovým zaměřením nemá v Česku obdoby – kromě cembala jej tvoří housle, kytara, violoncello a příležitostně i perkuse. Vedle Dvořáka mají ostatní členové *Transitus Irregularis* zázemí především v jazzu. Nina Marinová zpívá a hraje na housle v nadžánrové formaci *Wrgħa POWU* orchestra skladatele Tomáše Sýkory, Miroslav Nosek a Jan Keller účinkují v jazzové *Noční optice* nebo v kvartetu *Jany Koubkové*.²⁷ Specifické žánrové spojení *Transitus Irregularis* také způsobilo, že vystupuje jak v jazzových klubech, tak i v kostelech. Na repertoáru mají skladby jednak samotných členů souboru Miroslava Noska, Niny Marinové, jednak klasických skladatelů (Jean-Baptiste Barrière, Tarquinio Merula) a také jazzmanů (Wes Montgomery, Antonio Carlos Jobim, Thelonious Monk, Charlie Parker) a dalších autorů. Reynkova „zvukomalebná mluva“ byla přitom pro *Transitus Irregularis* významným zdrojem inspirace.

---

²⁵ Ani tato nahrávka není k dispozici na hudebním nosiči jako, ale díky laskavosti skladatele, jenž mi ji zaslal ve formátu MP3, jsme ji mohli reprodukovat při zmíněné přednášce v Havlíčkově Brodě.

²⁶ Z e-mailové korespondence Michala Nejtky s Liborem Martinkem; 29. 5. 2012.

²⁷ <http://www.transitusirregularis.cz/clenove.html> [Access: 1.04.2012].

Hudebníci, kteří usilovali o zhudebnění básní Bohuslava Reynka, sahali většinou po textech z jeho pozdního období tvorby, kdy se podle Jaroslava Meda

„soustřeďuje na hledání pokorné lásky ke všemu, co žije a trpí, na objevování krásy v nejprostších věcech svého venkovského okolí a v proměnlivé stálosti přírody. Neodmyslitelnou součástí jeho poezie se stává příroda rodné Vysočiny, nikoli však jako zdroj impresí, ale spíše jako součást křesťanského podobenství o pádu a vykoupení. Reynkova spiritualita se oprostí od vnějšíkově liturgických projevů, včetně biblických motivů, a toto vnitřní oproštění se projevuje i ve struktuře jeho veršů: verš se stává až gnómičky strohý, zvyšuje se veršová rytmičnost a zcela se ztrácí žánr básně v próze (Podzimní motýli, Sníh na zápraží, Mráz v okně)²⁸.

Jisté popularizaci Reynkova slovesného díla v okruzích undergroundových, křesťansky zaměřených nebo alternativních hudebníků přispělo šíření sbírky *Odlet vlaštovek* v samizdatu (různé opisy vznikaly od roku 1972). Po roce 1989 byl přístup usnadněn vydáním výboru z Reynkovy poezie *Vlidné vidiny* (Odeon, 1992) a poté zejména *Básnických spisů Bohuslava Reynka* (Archa, 1995). Mladší generaci hudebníků často oslovili nejprve jejich hudební vzory, pak teprve sáhli po sbírkách poezie Bohuslava Reynka, což mimochodem vypovídá o úrovni výuky české literatury na středních školách, když se již tam nesetkali s básnickou tvorbou petrkovského solitéra.

Na závěr ještě jednou citujeme slova Jiřího Schneidera o podobě Reynkovy poezie:

„Od rozvleklých mystických počátků, slovy jeho synů »těžkých jak mazut«, až k úžasné stručnosti a rytmičnosti, ba přímo inspiřující hudebnosti, kde je každá slabika zasazena jako drahý kámen do šperku. Religiozita se tu neprojevuje slovním »bohováním«, ale je skryta v pozadí, v hloubi, tvoří sám nepředmětný fundament, aniž by byla zjevně stavěna na odiv“²⁹.

V zobecnění tohoto osobního vyznání snad můžeme hledat a spatřovat jeden z hlavních motivů inspirace českých hudebních osobností nesmrtelným dílem Bohuslava Reynka napříč různými hudebními styly a žánry.

Abstrakt v češtině / Abstract in Czech:

Článek se zabývá zhudebněním poezie českého básníka Bohuslava Reynka (31.5.1892 Petrkov – 28.9.1971 Petrkov) v průběhu minulých asi třiceti let. Zhudebnění se ujala celá řada českých hudebních skupin a interpretů z různých žánrových oblastí populární hudby, ale Reynkovy básně byly zhudebněny také skladateli vážné hudby. V oblasti populární hudby to byly skupiny a interpreti české folkové,

²⁸ <http://www.slovníkceskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=1105> [Access: 1.04.2012].

²⁹ <http://www.ceskapozice.cz/magazin/kultura/bohuslav-reynek-aneb-putovani-od-podzimu-k-janu> [Access: 1.04.2012].

folkově-křesťanské, folkově-alternativní, rockové, rockově-alternativní, punkové, undergroundové, jazzové, jazzově-alternativní hudby. Reynkova poezie sice vychází z inspirace expresionismem, neboť Reynek sám překládal expresionistické básníky (zejména Georga Trakla), přesto je výrazně hudební a podle názoru četných hudebníků ke zhudebnění přímo vybízí svým výrazným rytmem, skrytou melodičností, avšak je zajímavá také tematicky (mj. četné biblické a křesťanské inspirace) nebo svou lyrickou atmosférou často ovlivněnou podzimním a zimním obdobím kalendářního roku. Bohuslav Reynek patří k velmi často zhudebňovaným českým básníkům, přesto, že po roce 1948 byl v totalitním režimu jako spisovatel umlčován a musel být koncem 60., ale zejména začátkem 90. let minulého století znovu objeven. Zhudebnění se dočkaly také básně Reynkovy francouzské manželky, básnířky a překladatelky české poezie do francouzštiny Suzanne Renaud (1889 Lyon, Francie – 1964 Havlíčkův Brod) v českém překladu. Přínos našeho článku spočívá nejen v komplexnosti zpracování zhudebnění Reynkova díla některým skladatelem, ale také ve zjištění, co obrátilo pozornost jednotlivých skladatelů právě k Reynkově poezii.

Klíčová slova v češtině / Key words in Czech:

Poezie, zhudebnění poezie, Bohuslav Reynek (1892-1971), Suzanne Renaud (1889-1964), populární hudba, vážná hudba

Title in English

The Hills are Bare, the Snow is Burning: Bohuslav Reynek's Musical Poetry

Abstract (Summary) in English:

The article deals with the musical poetry of the Czech poet Bohuslav Reynek (31 May 1892, Petrkov – 28 September 1971, Petrkov) and its reception by musicians over the last three or nearly four decades. Not only numerous Czech musicians from various areas of popular music but also classical composers have turned Reynek's poetry into music. As far as pop musicians are concerned, they come from the Czech folk, Christian-folk, alternative-folk, rock, indie-rock, punk, underground, jazz and alternative-jazz scenes. Although Reynek's poetry draws inspiration from expressionism – Reynek himself used to translate expressionist poets (mainly Georg Trakl) – it is also very musical, and many musicians claim that it directly asks to be turned into music via its prominent rhythms and hidden melodies, its interesting themes (i.e. frequent biblical and Christian inspirations), or its lyrical atmosphere, often influenced by the autumn and winter seasons. Bohuslav Reynek is one of the Czech poets who are often set to music

even though he was silenced as a writer after 1948 and had to be rediscovered in the late 1960s and – mainly – the early 1990s. The translations of the poems by Reynek's wife Suzanne Renaud (1889 Lyon, France – 1964 Havlíčkův Brod), a poet and translator of Czech poetry into French, have also been set to music. This article's main merit lies not only in highlighting the complexity of the musical interpretation of Reynek's work by a particular composer, but also in the identification of what it was that brought Reynek's poetry to the composers' attention.

Key words:

Poetry, music poetry, Bohuslav Reynek (1892-1971), Suzanne Renaud (1889-1964), popular music, classical music,

The title in Polish

Wzgórza są łysze, śnieg płonie. *Umuzyczniona poezja Bohuslava Reyneka*

Abstrakt (Streszczenie) po polsku / Abstract (Summary) in Polish:

Artykuł dotyczy muzycznej poezji czeskiego poety Bohuslava Reyneka (31.05.1892, Petrkov – 28.09.1971, Petrkov) i jej recepcji przez muzyków w ciągu ostatnich trzech lub nawet blisko czterech dekad. Nie tylko liczni muzycy czescy z różnych obszarów muzyki popularnej, ale także kompozytorzy muzyki poważnej przekładali poezję Reyneka na muzykę. Jeśli chodzi o wykonawców muzyki popularnej, to pochodzą oni z takich dziedzin jak czeska muzyka ludowa, chrześcijańska muzyka folkowa, alternatywny folk, rock, indie-rock [rock niezależny], punk, underground, jazz i jazz alternatywny. Chociaż poezja Reyneka inspirowana jest ekspresjonizmem – sam Reynek tłumaczył poezję ekspresjonistyczną (głównie Georga Trakla) – ma ona wiele cech wspólnych z muzyką i wielu muzyków uważa, że po prostu sama prosi się o przełożenie jej na muzykę, ze względu na wyraźne rytmy i ukryte melodie, interesujące tematy (np. częste inspiracje biblijne i chrześcijańskie), lub ze względu na jej liryczną atmosferę, często tworzoną w poezji przez wpływ takich pór roku jak jesień lub zima. Bohuslav Reynek jest jednym z czeskich poetów, których wiersze są często zamieniane na słowa do muzyki, chociaż jako poeta nie był słyszany po 1948 roku i musiał być odkryty na nowo w późnych latach sześćdziesiątych, a głównie na początku lat dziewięćdziesiątych. Tłumaczenia poezji Reyneka przez jego żonę Suzanne Renard (ur. 1889 Lyon, Francja – zm. 1964 Havlíčkův Brod), poetkę i tłumaczkę czeskiej poezji na francuski, zostały także przystosowane do [potrzeb] muzyki. Główna wartość tego artykułu wiąże się nie tylko z ukazaniem złożoności interpretacji muzycznej utworów Reyneka przez poszczególnych kompozytorów, ale także w odnalezieniu

i nazwaniu tego, dzięki czemu poezja Reyneka przykuła uwagę tych kompozytorów.

[Polski przekład: Teresa Bela]

Słowa klucze po polsku / Key words in Polish:

poezja, poezja umuzyczniona, Bohuslav Reynek (1892-1971), Suzanne Renaud (1989-1964), muzyka popularna, muzyka poważna,

Bibliography / Bibliografie / Bibliografia:

Přimary bibliographical sources / Prameny / Bibliografia podmiotowa:

Reynek Bohuslav, *Podzimní motýli, Snih na zápraží, Mráz v okně*, Ivan Diviš (ed.), Kruh, Hradec Králové 1969.

Reynek Bohuslav, *Vlčíné vidiny*, Jaroslav Med (ed.), Odeon, Praha 1992.

Reynek Bohuslav, *Básnické spisy Bohuslava Reyneka*, Milada Chlěbcová (ed.), Archa, Zlín 1995; 2. vyd. Archa, „Petřkov“, Zlín – Petřkov, 2009.

Reynek Bohuslav, *Pod prahem svítá*, Jiří Reynek (ed.) „Petřkov“, Petřkov 2012.

Secondary bibliographical sources / Literatura / Bibliografia przedmiotowa:

Hejmej Andrzej, *Muzycznosc dzieła literackiego*, wyd. 2. popr., Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław 2002, ss. 248, [1].

Hodura Quido, *Máchiv Máj*, „Naše řeč“, r. 1929, nr 2 (13), s. 33-39.

Kašpárek Milan, Martinek Libor, *Hudba – slovo jako kooperující semióza na příkladu písňového textu*, „Aluze“, r. 1998, č. 1, s. 65-68.

Muzyka w literaturze. Antologia polskich studiów powojennych, red. Andrzej Hejmej, Universitas, Kraków 2002, ss. XXVIII, 385.

Elektronické zdroje / Electronic sources / Źródła elektroniczne:

http://cs.wikipedia.org/wiki/Bohuslav_Reynek [Access: 01.04.2012].

<http://www.slovníkceskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=1105> [Access: 01.04.2012].

http://www.ceskyhudebnislovník.cz/slovník/index.php?option=com_ndictionary&action=record_detail&id=1001709 [Access: 01.04.2012].

http://www.ceskyhudebnislovník.cz/slovník/index.php?option=com_ndictionary&action=record_print&tmpl=component&id=1001613 [Access: 01.04.2012].

<http://magazln.zln.cz/5/madeska5.htm> [Access: 01.04.2012].

<http://hudba.proglas.cz/detail-clanku/karel-veprek-najdem-den-recenze.html> [Access: 01.04.2012].

<http://www.nitky.cz/?pg=5> [Access: 01.04.2012].

<http://hudba.proglas.cz/detail-clanku/alice-a-ondrej-skochovi-prvni-snih-recenze-cd.html> [Access: 01.04.2012].

<http://www.hukl.cz/main.php?page=reynkamace> [Access: 01.04.2012].
<http://hudba.proglas.cz/detail-clanku/hukl-reynkamace-recenze-cd.html> [Access: 01.04.2012].
<http://musicserver.cz/clanek/20371/HUKL-Reynkamace> [Access: 01.04.2012].
<http://www.casopisfolk.cz/rozhovory/rozhovor-veprek.htm> [Access: 01.04.2012].
http://www.rozhlas.cz/nabozenstvi/prameny_proudy/_zprava/odlet-vlastovek—1026584 [Access: 01.04.2012].

Information about the Author:

Information about the Author in English:

Doc. Dr. Libor Martínek, PhD., from 2010 is an associate professor in the Department of Czech Literature of the Silesian University in Opava, where in 2011 he founded a section of comparative literary studies. In 2012 he was appointed associate professor of Wrocław, where he teaches the history of Czech literature at the Institute of Slavic Philology. He is the author of the following publications (monographs): *Polská literatura českého Těšínska po roce 1945* (Polish literature of the Czech Teschen Region after 1945; Opava, 2004); *Polská poezie českého Těšínska po roce 1920* (Polish poetry of the Czech Teschen Region after 1920; Opava, 2006); *Region, regionalismus a regionální literatura* (Region, regionalism and regional literature, Opava, 2007); *Życie literackie na Zaolziu 1920–1989* (Literary life in the Czech Teschen Region 1920–1989; Kielce, 2008); *Identita v literatuře českého Těšínska. Výbrané problémy* (Identity in Czech literature of the Czech Teschen Region. Selected Problems; Opava, 2009); *Hledání kořenů. Literatura Krnovska a její představitelé. I. díl. Od středověku po interetnické vztahy v literatuře 20. století* (Finding roots. Literature of the Krnov Region and its representatives. Part I: From the Middle Ages to the interethnic relations in 20th century literature; Opava, 2009); *Hledání kořenů. Literatura Krnovska a její představitelé. II. díl. Od národního obrození do současnosti* (Finding roots. Literature of the Krnov Region and its representatives. Part II. From the National Revival to the present; Opava, 2010); *Fryderyk Chopin v české literatuře* (Fryderyk Chopin in Czech literature; Opava, 2013); *Władysław Sikora. Monografie* (Władysław Sikora. A Monograph; Opava 2014). Contact: libor.martinek[at]fpf.slu.cz

Information about the Author in German /

Information über den Autor auf Deutsch /

Informace o autorovi (překlad do němčiny) /

Informacja o autorze po niemiecku:

Doc. Dr. Libor Martínek, PhD., ab 2010, Junior-Professor in der Abteilung für tschechische Literatur in der Schlesischen Universität in Opava (Tschechische Republik), wo im Jahr 2011 die Arbeitsstelle für Vergleichende Literaturwissenschaft gegründet worden ist. Im Jahr 2012 wurde er außerordentlicher Professor an der Universität Wrocław (Polen), wo er die Geschichte der tschechischen Literatur am Institut für Slawische Philologie lehrt. Autor von wissenschaftlichen Publikationen: *Polská literatura českého Těšínska po roce 1945* (Polnische Literatur im tschechischen Teschen nach 1945; Opava 2004); *Polská poezie českého Těšínska po roce 1920* (Polnische Poesie von tschechischen Teschen nach 1920; Opava, 2006); *Region, regionalismus a regionální literatura* (Region, Regionalismus und regionale Literatur; Opava, 2007); *Życie literackie na Zaolziu 1920–1989* (Literarisches Leben in tschechischen Teschen 1920–1989; Kielce, 2008); *Identita v literatuře českého Těšínska. Výbrané problémy* (Identität in der Literatur Teschen. Ausgewählte Probleme; Opava, 2009); *Hledání kořenů. Literatura Krnovska a její představitelé. I. díl. Od středověku po interetnické vztahy v literatuře 20. století* (Die Suche nach Wurzeln. Literatur der Region Krnov und ihre Vertreter. I. Teil.

Vom Mittelalter bis in die interethnischen Beziehungen in der Literatur des 20. Jahrhunderts; Opava, 2009); *Hledání kořenů. Literatura Krnovska a její představitelé. II. díl. Od národního obrození do současnosti* (Die Suche nach Wurzeln. Literatur der Krnov Region und ihre Vertreter. II. Teil. Von der Nationalen Wiedergeburt bis zur Gegenwart; Opava, 2010); *Fryderyk Chopin v české literatuře* (Fryderyk Chopin in der tschechischen Literatur; Opava, 2013); *Władysław Sikora. Monografia* (Władysław Sikora. Die Monographie; Opava, 2014). Kontakt: libor.martinek[at]jpf.slu.cz

Informacja o autorze po polsku / Information about the Author in Polish:

Libor Martinek, doc. (dr hab.), prof. UW, PhD., PhDr., bohemista, historyk literatury, krytyk literacki i muzyczny, wykładowca historii literatury czeskiej na Slezské univerzitě – „Uniwersytecie Śląskim“ w Opawie, gdzie założył Pracownię Komparatystyki Literackiej (2011), edytor zbiorów poetyckich, tłumacz z języka polskiego. Od 2012 jest profesorem nadzwyczajnym Uniwersytetu Wrocławskiego w zakresie bohemistyki, gdzie wykłada dzieje czeskiej literatury w Instytucie Filologii Słowiańskiej. Autor książek naukowych (monografii): *Polská literatura českého Těšínska po roce 1945* („Literatura polska na Zaolziu po 1945 r.”; Opava, 2004); *Polská poezie českého Těšínska po roce 1920* („Poezja polska na Zaolziu po 1920 r.”; Opava, 2006); *Region, regionalismus a regionální literatura* („Region, regionalizm i literatura regionalna”; Opava, 2007); *Žycie literackie na Zaolziu 1920-1989* (Kielce, 2008); *Identita v literatuře českého Těšínska. Vybrané problémy* („Tożsamość w literaturze Zaolzia. Wybrane problemy”; Opava, 2009); *Hledání kořenů. Literatura Krnovska a její představitelé. I. díl. Od středověku po interetnické vztahy v literatuře 20. století* („Szukanie korzeni. Literatura Kamiowszczyzny i jej reprezentanci. Od średniowiecza do międzyetnicznych stosunków w regionie”; Opava, 2009); *Hledání kořenů. Literatura Krnovska a její představitelé. II. díl. Od národního obrození do současnosti* („Szukanie korzeni. Literatura Kamiowszczyzny i jej reprezentanci. Od odrodzenia narodowego do współczesności”; Opava, 2009); *Fryderyk Chopin v české literatuře* („Fryderyk Chopin w literaturze czeskiej”; Opava, 2013); *Władysław Sikora. Monografie* („Władysław Sikora. Monografia”; Opava, 2015). E-mail: libor.martinek[at]jpf.slu.cz

Informace o autorovi v češtině / Information about the Author in Czech:

Doc. PhDr. Libor Martinek, PhD., od roku 2010 je docentom českej literatury v Ústave bohemistiky a knihovnictva Slezskej univerzity v Opave, kde v roku 2011 založil Kabinet literárnovednej komparatistiky; editor básnických zbierok, prekladateľ z poľštiny. V roku 2012 bol vymenovaný za mimoriadneho profesora v oblasti bohemistiky na Vroclavkej univerzite, kde prednáša dejiny českej literatury v Ústave slovanskej filológie. Autor odborných publikácií: *Polská literatura českého Těšínska po roce 1945* (*Polská literatura českého Těšínska po roku 1945*; Opava, 2004); *Polská poezie českého Těšínska po roce 1920* (*Polská poezia českého Těšínska po roku 1920*; Opava, 2006); *Region, regionalismus a regionální literatura* (*Región, regionalizmus a regionálna literatura*; Opava, 2007); *Žycie literackie na Zaolziu 1920 – 1989* (*Literárny život v Zaolší 1920 – 1989*; Kielce, 2008); *Identita v literatuře českého Těšínska. Vybrané problémy* (*Identita v literatuře českého Těšínska. Vybrané problémy*; Opava, 2009); *Hledání kořenů. Literatura Krnovska a její představitelé. I. díl. Od středověku po interetnické vztahy v literatuře 20. století* (*Hľadanie koreňov. Literatura Krnovska a jej predstavitelia. I. diel. Od stredoveku po interetnické vztahy v literatuře 20. storočia*; Opava, 2009); *Hledání kořenů. Literatura Krnovska a její představitelé. II. díl. Od národního obrození do současnosti* (*Hľadanie koreňov. Literatura Krnovska a jej predstavitelia. II. diel. Od národného obrodzenia po súčasnosť*; Opava, 2010); *Fryderyk Chopin v české literatuře* (*Fryderyk Chopin v českej literatuře*; Opava, 2013); *Władysław Sikora. Monografie* (*Władysław Sikora. Monografia*; Opava, 2014). Kontakt: libor.martinek[at]jpf.slu.cz

Informácie o autorovi v slovenčine / Information about the Author in Slovak:

Doc. PhDr. Libor Martinek, PhD., od roku 2010 je docentom českej literatúry v Ústave bohemistiky a knihovníctva Sliezskej univerzity v Opave, kde v roku 2011 založil Kabinet literárnovednej komparatistiky; editor básnických zbierok, prekladateľ z poľštiny. V roku 2012 bol vymenovaný za mimoriadneho profesora v oblasti bohemistiky na Vroclavkej univerzite, kde prednáša dejiny českej literatúry v Ústave slovanskej filológie. Autor odborných publikácií: *Polská literatura českého Těšínska po roce 1945* (*Polská literatura českého Těšínska po roku 1945*; Opava, 2004); *Polská poezie českého Těšínska po roce 1920* (*Polská poezia českého Těšínska po roku 1920*; Opava, 2006); *Region, regionalismus a regionální literatura* (*Región, regionalizmus a regionálna literatura*; Opava, 2007); *Życie literackie na Zaolziu 1920 – 1989* (*Literárny život v Zaolší 1920 – 1989*; Kielce, 2008); *Identita v literatuře českého Těšínska. Výbrané problémy* (*Identita v literatuře českého Těšínska. Výbrané problémy*; Opava, 2009); *Hledání kořenů. Literatura Krnovska a její představitelé. I. díl. Od středověku po interetnické vztahy v literatuře 20. století* (*Hľadanie koreňov. Literatúra Krnovska a jej predstavitelia. I. diel. Od stredoveku po interetnické vztahy v literatuře 20. storočia*; Opava, 2009); *Hledání kořenů. Literatura Krnovska a její představitelé. II. díl. Od národního obrození do současnosti* (*Hľadanie koreňov. Literatúra Krnovska a jej predstavitelia. II. diel. Od národného obrodzenia po súčasnosť*; Opava, 2010); *Fryderyk Chopin v české literatuře* (*Fryderyk Chopin v české literatuře*; Opava, 2013); *Władysław Sikora. Monografie* (*Władysław Sikora. Monografia*; Opava, 2014).
Kontakt: libor.martinek[at]fpf.slu.cz

[Slovenský preklad: Ivica Hajdučeková]

Информация об авторе по-русски / Справка об авторе на русском языке/ Information about the Author in Russian:

Либор Мартинек, доц., проф., PhD., PhDr. – богемист, историк литературы, литературный и музыкальный критик. Преподаватель истории чешской литературы в Шлёнском университете в Опаве, где создал научный центр сравнительного литературоведения (2011). Издатель поэтических сборников, переводчик с польского языка. С 2012 года – чрезвычайный профессор Вроцлавского университета по специальности богемистика, преподаёт чешскую литературу в Институте славянской филологии. Автор научных книг (монографий): *Polská literatura českého Těšínska po roce 1945* («Польская литература в чешском Тешине после 1945 г.»; Опав, 2004); *Polská poezie českého Těšínska po roce 1920* («Польская поэзия чешского Тешина после 1920 г.»; Опав, 2006); *Region, regionalismus a regionální literatura* («Регион, регионализм и региональная литература»; Опав, 2007); *Życie literackie na Zaolziu 1920-1989* («Литературная жизнь в Заользье»; Кельце, 2008); *Identita v literatuře českého Těšínska. Výbrané problémy* («Самоопределение в литературе чешского Тешина. Избранные проблемы»; Опав, 2009); *Hledání kořenů. Literatura Krnovska a její představitelé. I. díl. Od středověku po interetnické vztahy v literatuře 20. století* («Поиски корней. Литература Крновщины и её представители. Ч.1: От средневековья к межэтническим связям в литературе XX в.»; Опав, 2009); *Hledání kořenů. Literatura Krnovska a její představitelé. II. díl. Od národního obrození do současnosti* («Поиски корней. Литература Крновщины и её представители. Ч. 2: От национального возрождения к современности»; Опав, 2009); *Fryderyk Chopin v české literatuře* («Фредерик Шопен в чешской литературе»; Опав, 2013); *Władysław Sikora. Monografie* («Владислав Сикора. Монография»; Опав, 2015). E-mail: libor.martinek[at]fpf.slu.cz

[Русский перевод: Надежда Георгиевна Колошук]

**Інформація про авторів / Довідка про авторів українською мовою /
Information about the Authors in Ukrainian:**

Лібор Мартінек, доц. (доктор габлітований), PhD., PhDr. – богеміст, історик літератури, літературний і музичний критик, викладач історії чеської літератури в Шльонському університеті в Опаві, де створив науковий центр літературознавчої компаративістики (2011), видавець поетичних збірок, перекладач із польської мови. Від 2012 року – за сумісництвом професор Вроцлавського університету в галузі богемістики, викладає чеську літературу і Інституті слов'янської філології. Автор наукових книг (монографій): *Polská literatura českého Těšínska po roce 1945* («Польська література чеського Тешина / Тешинської Сілезії після 1945 року»; Опава, 2004); *Polská poezie českého Těšínska po roce 1920* («Польська поезія чеського Тешина після 1920 року»; Опава, 2006); *Region, regionalismus a regionální literatura* («Регіон, регіоналізм і регіональна література»; Опава, 2007); *Žycie literackie na Zaolziu 1920-1989* («Літературне життя на Заолжі»; Кельце, 2008); *Identita v literatuře českého Těšínska. Výbrané problémy* («Самоідентифікація в літературі чеського Тешина. Вибрані проблеми»; Опава, 2009); *Hledání kořenů. Literatura Krnovska a její představitelé. I. díl. Od středověku po interetnické vztahy v literatuře 20. Století* («Пошуки коренів. Література Крновщини та її репрезентанти. Ч. I: Від середньовіччя до міжетнічних стосунків у регіоні в літературі XX ст.»; Опава, 2009); *Hledání kořenů. Literatura Krnovska a její představitelé. II. díl. Od národního obrození do současnosti* («Пошуки коренів. Література Крновщини та її репрезентанти. Від національного відродження до сучасності»; Опава, 2009); *Fryderyk Chopin v české literatuře* («Фредерік Шопен у чеській літературі»; Опава, 2013); *Władysław Sikora. Monografie* («Владислав Сікора. Монографія»; Опава, 2015).
E-mail: libor.martinek[at]fpf.slu.cz

[Український переклад Надія Георгіївна Колошук]